

Een vogelreis naar Falsterbo in Zweden

van 9 tot 16 september 2023

Foto: Jos de Bruijn

Een vogelreis naar Falsterbo in Zweden van 9 tot 16 september 2023

Met 6 vogelaars vertrekken we zaterdag 9 september voor een Falsterboweek. Het dorp Falsterbo ligt op de uiterste zuidpunt van Zweden. Hier komen in de trektijd heel veel vogels samen omdat ze alle in zuidwestelijke richting vliegen, voordat ze de oversteek naar Denemarken maken over een gevaarlijke 20 kilometer water. Vijf van ons kennen Falsterbo niet, ikzelf heb de plek vaker bezocht. De vogeltrek speelt zich af van half augustus tot half oktober, je hebt dus mogelijkheden genoeg. Iedere periode heeft zijn eigen vogelsoorten. De heenreis van 850 kilometer verloopt moeizaam met veel files in Noord Duitsland en 1,5 uur wachten voor de boot bij Puttgarden. Maar 's avonds rond 22 uur komen we dan aan in een ruim huis in het dorp Falsterbo. We richten de bedden in, smullen van het meegenomen eten en vallen snel in slaap.

Zondag 10 september

Bij een stralende hemel zonder enige wind en een temperatuur die oploopt tot 27 graden, bezoeken we de zuidwestpunt van Zweden, die Nabben heet. Het blijft een bizarre plek, je loopt over een intensief gebruikt golfbaanterrein waar langs de zeekant een strook natuur is gespaard. De vogels vliegen over de golfbaan en aarzelen voor ze de oversteek maken. Er blijkt niet veel trek te zijn. Toch zien we leuke dingen zoals een juveniele grauwe klauwier die is neergestreken op de rozebottelstruiken. Een vrouw smelleken komt vlak boven de grond in alle rust voorbij vliegen en gaat de zee op. De eerste wespendief van de week passeert. Achter de kustlijn komen enkele grote sterns roepend voorbij. De vele sperwers vormen een constante stroom van roofvogels, je ziet ze overal op Nabben. We zien er deze uren zo'n 30. Op de vuurtoren vangen 2 grauwe vliegenvangers op de hun bekende wijze insecten, voor ze doortrekken. De openstaande netten van het ringstation bevatten weinig vogels. Wel zijn er steeds groepen vinken en pimpelmezen die doortrekken.

Grauwe klauwier (juveniel)

Veel vogelaars op de zuidelijke punt van de golfbaan

We rijden terug naar ons gehuurde huis en lunchen. In de tuin zien we rode wouwen overvliegen, dat geeft te denken. Dus op naar de heide van Ljungen, aan de oostrand van Falsterbo. Want overtrek-

kende roofvogels kan betekenen dat er thermiek ontstaat op de heide wat veel roofvogels aantrekt om hoogte winnen voor de oversteek naar Denemarken. Parkeren lukt bijna niet, zoveel vogelaars hebben hetzelfde idee als wij. Het ziet zwart van de stoelen en telescopen. Mooi. Wij zetten onze zetels erbij. We bewonderen de vele rovers die hoogte winnen, maar nog goed in het zicht aan ons voorbij glijden. De wespendief in de grootste aantallen, in een uur tijd 46. Man en vrouw zijn vaak te onderscheiden. Zo leer je de

soort steeds beter kennen in

vlucht. Een thermiekbelt bevat

3 tot 15 rovers bij elkaar.

Regelmatig zitten er buizerds

tussen en vaak rode wouwen.

Twee keer ontdekken we een

zwarte wouw. Geen broed-

vogel in Zweden, maar toch

komt hij hier langs. De grijze

baan op de bovenvleugel en

de grijze staart geven

uitsluit. Eenmaal een man blauwe kiekendief en een vrouw bruine kiekendief die beide laag

passeren. Een boomvalk sluit het festival na een uur af. Ineens is het gedaan met de trek. In een uur

tijd passeerden ongeveer 100 rovers. Wat een belevenis. We rijden naar de zuidkust bij het kanaal

van Ljungen, maar daar zijn alleen badgasten te zien, niet onze doelgroep. Op naar de borrel in de

grote tuin bij het gehuurde huis in Falsterbo. Onder de dennenbomen bespreken we de eerste dag.

De roofvogels maakten de meeste indruk. Hans en Ans maken het avondeten klaar.

Een thermiekbelt met 9 roofvogels

Maandag 11 september

De ochtend start nevelig, de temperatuur zal vandaag oplopen tot ongeveer 22 graden. Eerst maar naar de punt bij Nabben, je weet maar nooit. Maar dat levert weinig op. Enkele sperwers, 5 bonte strandlopers en 2 bontbekplevieren. Verder een scala aan eenden, waaronder eiders op zee met een passerende sliert zwarte zee-eenden en veel pijlstaarten bij de punt. Hier rusten of trekken duizenden aalscholvers langs, op weg naar de visrijke plekken. De wind steekt wat op uit het zuiden. We rijden terug en lunchen vroeg, terwijl wespendieven overvliegen. Toevallig komt hier een smelleken over.

Visarend met prooi

Snel weer naar de heide. Wespendieven en buizerds komen langs maar vandaag op wat grotere hoogte. Dit heeft tot gevolg dat je ze pas later opmerkt. De bewolking breekt en al snel verschijnt een mooie visarend die met een prooi in de poten hoogte wint. Wat vandaag opvalt is een scheiding tussen groepjes buizerds en groepjes wespendieven, gisteren zagen we gemengde groepen. Ze cirkelen naar grote hoogte en laten zich dan zeilend gaan in zuidwestelijke richting. Soms zweeft een rode wouw mee. Tussen de koeien op het veld foerageren veel witte kwikstaarten en enkele gele kwikstaarten. Later in de middag verschijnt

een bruine kiekendief en als topper vandaag een adulte zeearend, heel mooi beschenen in de felle zon. Dit alles gelardeerd met veel sperwers, vrijwel altijd solitair. Opnieuw een mooie middag.

Wat opvalt is dat het aantal wespddieven maar de helft is van gisteren, terwijl de buizerd bijna is verdubbeld. Deze kentering zet zich door de rest van de week. De wespddief is in Falsterbo vooral een trekker in augustus en deels september, daarna zie je ze nog weinig. In een wandeling in een stuk bos langs de heide ontdekken we een gekraagde roodstaart, maar verder is het stil met het kleine spul. De bonte kraai heeft hier de zwarte kraai grotendeels vervangen. Ook zijn er roeken te zien. Vandaag zo'n 65 roofvogels. We vinden een chinees in Höllviken waar de locatie en het eten ons goed bevalt. Zweden heeft in deze omgeving weinig gezellige eetgelegenheden te bieden.

Adulte zeearend

Dinsdag 12 september

Na een uitgebreid ontbijt besluiten we Fyledalen te bezoeken. Het weer blijft hetzelfde, B1 uit zuidwestelijke richting met soms een bui bij 22 graden. We willen afwisselen. We kiezen de route via de zuidkust langs Trelleborg en Ystad en draaien dan naar het noorden richting Sjöbo het mooie keileemlandschap in. In het water vlak voor de kust liggen overal kleine rotsblokken met onvoorstelbare hoeveelheden aalscholvers. Op pas bewerkte akkers grote groepen kokmeeuw en stormmeeuw. Fyledalen ligt bij Eriksdal en is een langgerekt dal in een grotendeels verlaten gebied en beroemd om zijn roofvogels, we zijn benieuwd. In een stuk sparrenbos horen en zien we glanskop en matkop. De zwarte specht laat zich horen, er is hier veel oud beukenbos. De app Merlin geeft aan dat er kortsnavelboomkruiper en vuurgoudhaan te horen zijn, maar we kunnen ze niet ontdekken. Boompiepers en vinken vliegen voorbij. Het is nevelig en er valt een bui. Raven vliegen over. Na een uur trekt de nevel op. We zitten op de zuidwesthelling en hebben zicht over het dal en de bossen op de tegenoverliggende helling. Dan verschijnt een 2^e jaars steenarend boven het bos en vliegt rustig in

Onvolwassen steenarend

onze richting. Diepe vleugelslag en sterk contrasterend bruin kleed met grote witte velden en een witte staart. Wat een beauty!! De vleugels vertonen een kenmerkende versmalling bij het lichaam, wat een duidelijk vliegbeeld oplevert. Het hoogtepunt van de dag. Na weer wat tijd komt een tweede steenarend in beeld, deze keer een adult. Hij vliegt op wat grotere afstand boven het bos op de tegenover-

liggende helling. Dit zal een vogel van het broedpaar zijn dat hier al sinds decennia een leefgebied heeft. Het schijnt dat een van de arenden de dertig jaar is gepasseerd. Om het arend-spektakel compleet te maken strijkt een adulte zeearend neer in de top van een spar, wat niet helemaal lukt. We zitten te kijken op sparrenstronken waarvan de hars niet zo goed is voor onze kleding.

Andere rovers die we hier en in de omgeving zien: een zwarte wouw, 2 rode wouwen, en een sperwer. Verderop in het dal richting Sjöbo eveneens beide wouwen en een wespendief. We rijden vervolgens via de route Sjöbo-Malmö terug naar de heide. Dat is zo leuk hier: onderweg zien we weer 6 rode wouwen. Op de heide komen weinig vogels voorbij, maar wel een zeearend en een boomvalk. In de tuin van ons huis scharrelen 5 kruisbekken rond in een den. We hebben wat wijn meegenomen vanuit thuis, die is inmiddels op. De supermarkten verkopen geen drank boven de 3,5%, dus geen wijn. Een speciaalzaak 20 kilometer verderop is de eerste gelegenheid. Jos biedt aan er naar toe te rijden. De prijs is hetzelfde als in Nederland. Hans en Ans maken opnieuw heerlijk eten klaar. Na het eten lopen we in de schemering langs de rand van het dorp met uitzicht op de verlichte Brug aan de ene kant en de werkende vuurtoren van Nabben aan de andere kant.

Kruisbek in de achtertuin

Woensdag 13 september

Het is regenachtig in de ochtend. Geen geschikt weer voor de punt bij Nabben. We besluiten naar het meer Böringesjön te rijden. Dat ligt zo'n 20 kilometer in het binnenland. Iets ten zuiden van het dorp Böringe is een pad langs het meer ingetekend, maar daar aangekomen blijkt het privéterrein, een graanopslagbedrijf. Toch geparkeerd en uitgestapt. Een raam van een kantoor gaat open en we leggen uit wat we zoeken. Nou dat pad is niet toegankelijk, maar vooruit, voor ons is het een keer goed.

Uitzicht op het landschap rondom Böringesjön

Aardige Zweden. Het pad loop af naar het uitgestrekte meer en erlangs liggen dichte struweelbosjes met veel doornstruiken en wat bomen. Al snel hebben we door dat ze vol zitten met kleine zanger-tjes. Geelgorzen, een flinke groep ringmussen, kneu, veel vinken, putters, zwartkop, mezensoorten, zanglijster, fitis en grauwe vliegenvangers, druk jagend. Dan ontdekken we een kleiner formaat vliegenvanger met een beige ongestreepte borst. Mooi in beeld op een kale tak. Klein oogringetje. Een kleine vliegenvanger. We kenden de soort nog niet. Hij broedt in oost Zweden. 2 damherten lopen door de hoge begroeiing. Het meer zelf biedt een bruine kiekendief, een zeearend en 4 kraanvogels in vlucht. We hoorden hier al eerder de roep. Verder 2 grote zilverreigers, veel eenden maar te ver weg en een watersnip in vlucht. Daarna lopen we via een smal wandelpad aan de andere kant van de verharde weg naar Havgardssjön. Hier futen en zilverreigers. Boven een heuvel verschijnen dichtbij 4 rode wouwen en 2 zwarte wouwen. Het gaat stortregenen. We rijden terug via Malmö. De Brug is voor het eerst bij dag te zien. Na de lunch in ons huis opnieuw naar de heide van Ljungen.

De brug over de Sont, gezien vanaf de golfbaan

Zwarte wouw

We hopen op succes. Dat lukt gedeeltelijk. De scherpe ogen van Wil helpen ons goed, hij pikt steeds als eerste een stipje in de verte op. In een uur komen 57 buizerds voorbij, maar geen andere soorten. De wind is gedraaid en noordwest B3. De vliegroute over de landpunt van Ljungen en Falsterbo is dan zuidelijker, waarbij blijkbaar alleen buizerds naar west over de hei vliegen maar andere rovers al bij de zuidelijk monding van het kanaal het land verlaten voor de oversteek. Maar daar komen we vandaag niet. Het is al wat later en we zien op de punt bij Nabben nog wat steltlopers: 25 bonte strandlopers, 20 kluten, 7 bontbekplevieren, 1 tureluur, 1 groenpoot en 2 rosse grutto's. Leuk zijn 2 zeearenden op het niet toegankelijke deel van Nabben. Na deze vogeldag met kraanvogels, een kleine vliegenvanger en zeearenden sluiten we af in een pizzeria.

Donderdag 14 september

Tijdens zo'n vogelweek pakt iedere deelnemer een rol. Wil neemt het op zich om iedere ochtend het ontbijt klaar te zetten. Heel fijn om nog half slaperig te kunnen aanschuiven. Bij het opstaan zien we een heldere lucht met lekker wat wind, B3 uit noordwestelijke richting. Naar Nabben. We zijn er rond 8.30 uur. Het is opnieuw rustig met wat trek van vinken. Twee gele kwikstaarten vallen in tussen vele witte. In het vuurtorenbosje zit weer een grauwe vliegenvanger. Een man blauwe kiekendief komt laag over de golfbaan voorbij gespuurd. Later twee keer een bruine kiekendief die wat hoger overvliegen. Een goudplevier rust uit op de golfbaan. Regelmatig zien we op de achtergrond sperwers en buizerds via een meer noordelijke route over de jachthaven naar Denemarken oversteken. Na een vroege lunch zoeken we de zuidkant van het kanaal op. Daar zou bij noordwesten wind de meeste roofvogeltrek moeten plaatsvinden. We installeren ons bij veel andere vogelaars. De rovers vliegen hier vandaag al hoog en kruisen de zee dus al lang voor de punt bij Nabben. Het zal een bijzondere middag worden. We horen van andere vogelaars dat we een

Eén van de vele sperwers

kwartier geleden een havikarend hebben gemist. Poeh. Blijkbaar de eerste waarneming ooit voor Zweden. Niet getreurd. Even later laat een man steppekiekendief zich prachtig zien, heel lichtgrijs met de kenmerkende zwarte wig in de vleugels. Een stroom buizerds en sperwers houdt ons bij de les. Tot het bericht rondgaat dat de Bonelli's eagle weer in beeld is. We zien de onvolwassen havikarend langzaam voorbij zeilen. De eerste indruk is van een slangenarend. Groot, heel lichte onderzijde. Maar dan komen de verschillen. Deze onvolwassen vogel heeft zwarte handpenuiteinden en veel langere kop. De onderzijde heeft een typerende licht en donkergrijze tekening die de indruk van een diagonale band geven. Daarbij zijn de dekveren licht-beige van kleur. De polsen en de handpennen zijn wit. De vogel die eerder deze middag is gezien, is daarmee teruggekeerd: eerst van west naar oost gevlogen en nu van oost naar west. Een havikarend is een bijzonderheid. Gerard heeft een scherpe mooie foto kunnen maken. Tussendoor ontdekt Jos een reuzenster die het kanaal volgt. Niet veel later volgt het bericht van een lesser spotted eagle. Hij vliegt hoog, te hoog voor Gerard om goed vast te leggen. Een grote arend met duidelijke vingers en lange afgeronde vleugels. De vogel geeft als eerste een donkere indruk aan de onderzijde. Maar de kenmerkende lichtere vleugelboeg met lichtere dekveren op de onderzijde zijn goed zichtbaar. Het is een onvolwassen schreeuwarend die hier overkomt. De vogel glijdt langzaam met een enkele vleugelslag richting het westen. Het is opnieuw een heel bijzondere soort die enkele keren per seizoen langs komt. We weten even niet wat we allemaal zien. Vlak hierna passeert een groepje van 3 zeearenden. Dan wordt het een tijd wat rustiger met rode wouwen en buizerds. Pas na een uur of drie uur neemt de trekintensiteit af. We zien vanmiddag zo'n 200 roofvogels passeren. Tijd voor een borrel in onze tuin.

Onvolwassen havikarend

Vrijdag 15 september

De laatste vogeldag. De wind komt uit het zuiden met een kracht van B3. Het is opnieuw zonnig en 22 graden. Het Börringesjön daagt ons uit om verder te bekijken. We zoeken maar het lukt ons niet om via een goed wandelpad bij het meer te komen. Alleen sluippaden, jammer. De westzijde van het meer bestaat uit sterk golvende heuvels waar de tarwe pas geleden is geoogst.

Een akker vol kraanvogels

We horen kraanvogels. Dan zien we ze ook en rijden naar een plek waar er zo'n 50 op een akker staan. Ze houden ons in de gaten maar na enige tijd gaan de meeste toch snoepen van de graankorrels. Een enkele houdt ons in de peiling. Er zijn maar enkele juvenielen bij. De kranen roepen

steeds en dat lokt vogels hoog in de lucht aan om neer te dalen en aan te sluiten. Wat een imposante vogels zijn het. Boven het meer vliegt opnieuw een zeearend. Ook zien we smienten en tafeleenden. In het akkergebied zitten 2 rode vrouwen samen op een tak in een oude boom uit te buiken na het afstruinen van een net geploegd veld. Ze roepen af en toe. Gerard legt ze vast op de gevoelige plaat. In de middag blijkt de heide niet druk meer te zijn. Er komt een blauwe kiekendief en een zeearend langs. We bezoeken ten slotte Foteviken, een landtong in de Oostzee, die begroeid is met een zoute vegetatie. We jagen een bokje en enkele veldleeuweriken op. Een blauwe kiekendief en een bruine kiekendief zorgen voor opvliegende kleinere vogels in de verte. Aan het einde van het schiereiland liggen enkele eilandjes. Ze bieden rust en foerageermogelijkheid aan naar schatting 5000 goudplevieren. Ze worden steeds opgejaagd, wat de vogels veel energie kost, maar ook een mooi schouwspel oplevert in een synchrone vlucht. Verder zijn veel kieviten en bonte strandlopers te zien. Langs de oever enkele kanoeten en krombekstrandlopers. Met deze wandeling besluiten we de dag. 's Avonds strijken we neer in een werkelijke bistro in Ljunghusen, het was even zoeken voor een leuk restaurant.

Rode vrouwen

Wandelen op Foteviken

We kijken terug op een gezellige en heel vogelrijke week. Vooral het scala aan roofvogels is bijzonder. Je kijkt een hele week automatisch omhoog om de lucht op roofvogels te checken. We zagen 112 soorten waarvan 16 soorten roofvogels. De heide was bijzonder, de punt bij Nabben had deze week weinig te bieden. Zaterdag rijden we in een dag terug naar Veldhoven.

Wij zijn Ans de Zeeuw, Hans Reitsma, Jos de Bruijn, Wil Dijkhuizen, Gerard Lijten (foto's) en Heine van Maar van de vogelwerkgroep van IVN Veldhoven Eindhoven Vessem.

Heine van Maar, 19 september 2023

Ons onderkomen

Het eerste avondmaal

Vogelaars op de heide

Grote zilverreiger

Vuurtoren op de golfbaan

Op de uitkijk voor de steenarend

Bonte kraai

Op de terugweg over de Sontbrug

